Муниципаль тур

Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән республика олимпиадасының муниципаль туры биремнәре 2023-2024 нче уку елы 11 нчы сыйныф

ВАРИАНТ 1

Үткәрү вакыты – 180 минут
Максималь балл – 61

I. Тест биремнәрен эшләгез.

1. Ирен гармониясе күзәтелгән сүзләр рәтен билгеләгез. **(2 балл)**
1) тулган, суык, сугыш
2) өзелгән, гомер, сөлге
3) риваять, бабай, баскыч
4) мәхәббәт, кияү, күрешү

2. Күчерелмә мәгънәдә килгән сүзе булган җөмләне билгеләгез. **(2 балл)**
1) Дусларны автобуска кадәр озата бардык.
2) Без гөлләргә су сибеп йөрибез.
3) Апам, бернигә дә карамыйча, хат язуын дәвам итте.
4) Бу китап 388 биттән тора икән.

3. Күп нокталар урынына ъ (калынлык билгесе) язылган очракны билгеләгез. (**2 балл**)
1) ар...як
2) ил...башы
3) бил...бау
4) яш...лек

4. Бирелгән мәгънәгә туры килә торган сүзне билгеләгез. **(2 балл)**
Озынча тукыма кисәгеннән гыйбарәт билбау
1) алъяпкыч
2) пута
3) күкрәкчә
4) каеш

5. Җөмләдәге сыйфат фигыльне билгеләгез. **(2 балл)**
Бу җәһәттән ул төзекләндерүдән соң Казаныбызның 39 нчы мәктәбенә тапшырылачак Л.Толстой музеен мисалга китерде. ("Мәдәни җомга")
1) җәһәттән
2) төзекләндерүдән
3) тапшырылачак
4) китерде

6. Мәкальнең дәвамын дөрес билгеләгез. **(2 балл)**
Ук берне үтерсә,
1) туп икене үтерер.
2) ул исән калмас.
3) тел меңне үтерер.
4) исе дөньяга сыймас.

7. Җөмләдә <...> тамгасы урынына тыныш билгесенең куелышы дөрес күрсәтелгән очракны билгеләгез. **(2 балл)**
Хәзер син әнә тегендә < ... > дөньяның икенче бер читендә кирәк.
1) нокталы өтер куела
2) сызык куела
3) биредә өтер билгесе куела
4) биредә бернинди дә тыныш билгесе куелмый.

8. Кушма җөмләне билгеләгез. **(2 балл)**
1) Ул урын бик якты һәм биредә кунакларның уңайлыгы өчен барысы да эшләнгән.
2) Кунак хатын, тынгысызланып, бер залга, бер Айсылу белән Тимергә карап алды.
3) Биредән Карамалы уч төбендәгедәй күренә иде.
4) Хуҗа хатын түр сәкегә шакмаклы ашъяулык җәйде.

9. Җөмләдәге кушма сүзне күчереп языгыз. **(2 балл)**
Беркөнне тәрәзәдән караса, үз күзләренә үзе ышанмады: ямь-яшел яфраклы Бакча чәчкәсе, көлә-көлә, җилдә тирбәлә. (Н.Каштан)
Җавап: ____

10. Җөмләдә куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. **(2 балл)**
Көн саен шулай Зөһрә мәктәптән йөгереп кайта да стенада эленеп торган календарь каршына килә. (Г.Гыйльманов)
Җавап: ____________

II. Теоретик бирем.

Иярченле кушма җөмлә турында языгыз, мисаллар китерегез. (**6 балл**)

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Мәкаль һәм андагы хайван атамасын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) Авыр йөкне... тартыр.	1) кәҗә
Ә) Кемгә нәрсә, ... - кәбестә.	2) тычкан
Б) Араларыннан кара ... үткән.	3) үгез
В) Койрыгына бассаң, ... дә чыелдый.	4) мәче
Г) .... мөгезеннән эләктер.	5) ат

Җавап : ________________________

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(5 балл)**

Татар халкының күңелле бәйрәмнәре, бай гореф-гадәтләре һәм йолалары бар. Мәсәлән, ел (вакытына / фасылларына / чорына) бәйле Сабантуй һәм Нәүрүз бәйрәмнәре үткәрелә, ислам диненә бәйле Корбан бәйрәме, йолаларга бәйле каз өмәсе (ачыклап / билгеләп / күрсәтеп) үтелә. Еллар (үткән /барган / аккан) саен, бу бәйрәмнәр яңара, аларның формалары үзгәрә һәм эчтәлекләре тулылана бара.

Хәзер каз өмәсе ничек оештырыла һәм үткәрелә соң?

Башка өмәләр үзенчәлекле булган кебек үк, каз өмәсен (барлау / оештыру / үткәрү) һәм уздыруның да үзенә генә хас тәртибе бар. Ул һәр елны көз ахырында яисә кыш башында үткәрелә.

Бүтән өмәләрдән аермалы буларак, каз өмәсе - башыннан азагына кадәр кызлар өмәсе. Казлары (чиксез / күп / гаять) кешеләр иртәгә өмә уздырыласы көнне кызларны чакырып чыгалар. *(Вакытлы матбугаттан)*

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Ак кәгазьдән к...ләм эзе тиз җуела,
Караны да, тушьларны да җуеп була.
Ташка язган сүзләрне дә еллар ала.
Күңелләргә язылган сүз мә...ге кала.
Синең бурыч <....> күңелләргә сүзләр язу,
Язар өчен алтын сүзләр эзләп табу.
Әзер юлдан үз көеңә бару җиңел.
Тигез җирдә юл салу да а...ыр т...гел. (*Э. Мөэминова*)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. **(2 балл)**

____

4. *Язар өчен алтын сүзләр эзләп табу* җөмләсеннән күчерелмә мәгънәле сүзне күчереп языгыз. (**2 балл**)

____

5. Беренче куплеттан сыйфат фигыльләрне күчереп языгыз, мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (**5 балл**)

____
____
____

6. Шигырьдән ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)**

____

7. *Ташка язган сүзләрне дә еллар ала* җөмләсенә синтаксик анализ ясагыз. **(2 балл)**

____
____
____

8.“*Күңелгә язылган матур сүз*” темасына 9-10 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл**)